

INCURSIUNE ÎN COLECȚIA DE PORTRETE A DOCTORULUI
CAROL DAVILA (1828-1884)
I. ISTORIA PORTRTELOR SEMNATE DE ÉMILE FRANÇOIS
DESSAIN (1808-1882)*

*Inursion into the Portrait Collection of Physician Carol Davila (1828-1884).
I. The History of Émile François Dessain's Portraits (1808-1882)*

Dr. Lidia Trăușan-Matu
Universitatea din București

REZUMAT

Colecția de pictură a soților Davila a fost relativ bogată. Până la moartea doctorului, în anul 1884, când bunurile sale materiale au fost împărțite între cei patru copii moștenitori, colecția conținea mai multe tablouri, deosebite ca gen (portret, peisaj, natură statică, scenă de gen și compoziție istorică), tehnică (acuarelă, ulei și encaustică, desen, gravură) și mărime. Între toate, ponderea cea mai mare a avut-o galeria portretelor de familie; despre ele va fi vorba în studiul de față.

Cuvinte cheie: Anica Davila, Carol Davila, Émile François Dessain, portrete, artă, pictură

ABSTRACT

Davila's painting collection was quite rich. Until the death of the doctor, which happened in 1884, when his material assets were divided among his four heritors, the collection contained several paintings, of different genres (portrait, landscape, static nature, genre scene, and historical composition), technique (watercolor, oil and encaustic, drawing, engraving) and size. Above all, the family portraits gallery had the largest share; this topic will be discussed in the present study.

Keywords: Anica Davila, Carol Davila, Émile François Dessain, portraits, art, painting

Despre Carol Davila s-a scris mult. Cercetători diferiți ca stil și anvergură i-au cântărit faptele și i-au evocat personalitatea. Concluzia e una singură: Davila a fost unul dintre oamenii cei mai înzestrați ai culturii române, un înfăptuitor al României moderne. Dar această scurtă prezentare ar putea părea incompletă dacă nu am întregi-o adăugând că Carol Davila a fost și un dezinteresat consumator de artă (de pictură și de literatură), mecena și colecționar al lui Nicolae Grigorescu și Ioan Andreescu. Această latură a lui Davila, deși frecvent amintită în scrierile timpului și cunoscută de cercetătorii care au scris studii laborioase despre el, nu a făcut până acum

obiectul unei cercetări separate. Această dimensiune va fi discutată în studiul nostru. Mai înainte însă, să prezentăm personajul.

Principalele date din biografia doctorului Carol Davila nu sunt încă pe deplin clarificate. Din ce familie cobora? Cine erau părinții? Cu cine se înrudea? Ce origine avea? De unde era de loc? Iată câteva întrebări pentru a căror dezlegare s-au scris de-a lungul anilor zeci de studii și mai multe cărți, s-au avansat scenarii, s-au fixat concluzii. La finalul lecturilor, sub aparenta varietate a modurilor de scriere, a interpretării faptelor și a ipotezelor emise, domină o senzație de confuzie, de greutate în dis-

*Acest articol face parte dintr-un amplu studiu privitor la colecția de tablouri a doctorului Carol Davila.

cernerea adevărului de fantezie și chiar de repetare previzibilă¹.

Sunt autori care afirmă că tatăl lui Carol era spaniol și că a emigrat din Spania în „Italia austriacă”, unii spun că era francez, alții, mai cu seamă foștii discipoli ai lui Carol Davila, că era maghiar din localitatea Raiding (compozitorul Franz Liszt). Amestecate sunt și afirmațiile despre mamă: fie era de origine franceză, fie germană cu ascendențe slave, fie greu de „atestat”. Pe lângă rădăcini, și data

¹În mare, incertitudinile legată de originea și data nașterii lui Carol Davila au fost alimentate de fiica cea mare a doctorului, Elena Perticari Davila, care, din dorința de a-i fabrica tatălui o ascendență nobiliară, a susținut ideea că Davila ar fi fost fiul natural al compozitorului Franz Liszt și al contesei Marie d'Agoult (alias Daniel Stern). În mod asemănător, a procedat și fratele ei, Alexandru Davila (întâiul născut al doctorului, de profesie scriitor), precum și câțiva dintre discipolii doctorului. Scenariul a fost lămurit de biograful compozitorului ungar: Liszt a cunoscut-o pe contesa d'Agoult abia în 1834. Din această legătură s-au născut trei copii (două fete și un băiat), însă doar Cosima (căsătorită mai întâi cu Hans von Bülow, fost elev al lui Liszt, apoi cu faimosul Richard Wagner) a fost mai longevivă (Harold C. Schonberg, *Viețile marilor compozitori*, Traducere de Anca Irina Ionescu, Editura Lider, București, 2008, p. 183). Despre legenda Davila „fiul lui Liszt și al contesei d'Agoult”, trimitem la articolul lui Frédéric Damé, „Le général Davila”, în *L'Indépendance Roumaine*, nr. 2072, 28 august/9 septembrie 1884, p. 1; la cele două volume de corespondență publicate de Elena general Perticari Davila, *Le général Dr. Carol Davila. Sa vie et son oeuvre d'après sa correspondance*, Ateliers Graphiques „Cultura Națională”, Bucarest, 1930, și *Din viața și corespondența lui Carol Davila*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1935, pp. 11-18; la D. Greceanu, *Schițare din viața și activitatea generalului doctor Carol Davila*, Tipografia „Clemența”, București, 1903; la G. Călinescu, *Istoria literaturii române. De la origini până în prezent*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941, p. 579; la I. Weinberg, *Carol Davila*, Editura Tineretului, București, 1960, p. 6. Neapărat de văzut argumentația lui G. Brătescu împotriva acestei teorii în „Despre originea lui Carol Davila”, în *Viața Medicală*, nr. 11, 1974, vol. XXI, pp. 513-516, și *Tinerețea lui Carol Davila*, Editura Albatros, București, 1979; punerile la punct ale lui G. Barbu, *Carol Davila și timpul său*, Editura Științifică, București, 1958, pp. 21-35, și ale lui Dan Berindei, „Date privind viața lui Carol Davila”, în G. Brătescu (coord.), *Din tradițiile medicinei și ale educației sanitare*, Editura Medicală, București, 1979, pp. 329-336; Diferite date și opinii la C.I. Istrati, *Davila*, Tipo-Litografia Dor. P. Cucu, București, 1885; la Ștefan Cruceanu, „Carol Davila”, *Revista nouă*, nr. 6-7, 15 septembrie/15 octombrie 1892, pp. 202-204; la C.D. Severeanu, *Din amintirile mele (1859-1929)*, vol. I, Tipografia „Bucovina” – I.E. Torouțiu, 1929, pp. 227-229; la M. St. Butoianu, I. Bălănescu, *Carol Davila, 1828-1884. Viața și faptele sale*, Tipografia Ziarului „Universul”, București, 1930, pp. 9-10, la G. Barbu, *File dintr-o istorie necunoscută*, Editura Medicală, București, 1969, pp. 168-169, și paginile evocatoare ale Ioanei Părvulescu, *În intimitatea secolului 19*, Humanitas, București, 2017, pp. 165-180. Fără a epuiza lista scrierilor, mai amintim pe Dimitrie R. Rosetti, *Dicționarul contimpuranilor din România (1800-1898)*, Lito-Tipografia „Populară”, București, 1898, pp. 62-63, și pe Victor Gomoiu, Gh. Gomoiu, Maria V. Gomoiu, *Repertor de medici, farmaciști, veterinari din ținuturile românești*, vol. I, Tipografia „Presa”, Brașla, 1938.

nașterii iscă controversate. Pe cele două diplome de bacalaureat („Bachelier ès Lettres”, acordată la 12 august 1847, și „Bachelier ès Sciences physiques”, emisă la 13 iulie 1850) scrie negru pe alb că Davila s-a născut la 8 aprilie 1828, la Parma², dar fiica lui, Elena, căsătorită Perticari, susținea că tatăl ei i-a spus „că s-a născut în 1832, înainte de termen, la 7 luni”³. Sunt cercetători care au scos la iveală documente din care reiese că anul nașterii lui ar fi 1826⁴. Și totuși, din multitudinea informațiilor am preluat, ca fiind cele mai de încredere, datele înregistrate în „certificatul” Școlii de Medicină și Farmacie din Angers, emis la 24 aprilie 1851 (publicat relativ recent de istoricul Mihai Sorin Rădulescu⁵), și pe cele din actele „de căsătorie”⁶ (7). Potrivit acestora, Carol a tras în piept prima gură de aer pe 8 aprilie 1828, la Parma, într-o familie de origine franceză.

Ce știm cu siguranță este că și-a petrecut primii douăzeci și cinci de ani ai vieții, până la venirea la București, călătorind prin Austria, Prusia (Frankfurt și Hamburg) și Franța (la Limoges, la Nantes, la Angers, la Paris)⁷, lucrând, studiind și implicându-se în acțiuni de voluntariat (unele nu lipsite de riscuri – de exemplu, în 1849 participă la combaterea epidemiei de holeră din regiunea cea mai afectată a Franței: „Comuna Champigné”⁸ și Cherré). Mai știm că, după ce și-a luat bacalaureatul în litere, s-a înscris, în noiembrie 1847, la Școala preparatorie de medicină și farmacie din Angers⁹, apoi și-a completat studiile la Facultatea de Medicină din Paris, pe care a absolvit-o cu succes în 1853.

²BAR, Arhiva Davila-Perticari, I. Acte 34, f. 1 (diploma de „Bachelier es Lettres”) și I. Acte 35, f. 1 (diploma de „Bachelier ès Sciences physiques”).

³BAR, Arhiva Davila-Perticari, I. Acte 34, nenumotat (diploma de „Bachelier es Lettres”) și I. Acte 35, nenumotat (diploma de „Bachelier ès Sciences physiques”). Pe cele două documente, Elena Perticari a scris cu cerneală albastră următoarea propoziție: „Tatăl meu mi-a spus că s-a născut în 1832, înainte de termen, la 7 luni”.

⁴Anuarul armatei române pe anul 1876, București, 1876, p. 323.

⁵Mihai Sorin Rădulescu, „Acte privind studenții români mediciniști la Paris”, în *Revista istorică*, tomul V, nr. 5-6, 1994, p. 524.

⁶G. Barbu, „Completări la o biografie: C. Davila. Data nașterii lui Carol Davila”, în *Magazin istoric*, nr. 1, ianuarie 1979, pp. 50-51. Vezi și G. Brătescu, *Tinerețea lui Carol Davila*, op. cit., p. 10 (nota 2).

⁷Marin Manu Bădescu, *Călătoriile lui Carol Davila*, Editura Sport-Turism, București, 1985, pp. 7-22; M. St. Butoianu, *Carol Davila (1828-1884). Viața și faptele sale*, Tipografia Ziarului „Universul”, 1930, București, p. 9.

⁸Elena General Perticari Davila, *Din viața și corespondența lui Carol Davila*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1935, p. 38 (invitația Prefecturii din Maine et Loire către Carol Davila, 9 august 1849).

⁹Mihai Sorin Rădulescu, op. cit., p. 524.

Specialitatea aleasă a fost chimia. Propensiunea lui Davila pentru chimie și științele naturale s-a manifestat de timpuriu, încă de la vârsta de cincisprezece ani, când a făcut un stagiul de ucenicie la „spiteeria din Nantes”¹⁰. Să mai spunem că, până la încheierea studiilor medicale, protectorul lui Davila a fost doctorul A. Guépin. Împrejurările întâlnirii celor doi sunt și ele puternic romanțate. Important de reținut este că inimosul Guépin l-a călăuzit pe tânărul doctor și după stabilirea în Valahia.

Se spune că atunci când Davila și-a prezentat lucrarea *De la prophylaxie de la syphilis* ca teză de doctorat (februarie 1853), unul dintre membrii comisiei ar fi trimis un referat ce conținea cuvintele: „După părerea mea, tânărul acesta a început bine, vom mai auzi de el”¹¹. Fără îndoială, aveau să audă de el românii. Pentru că, în martie 1853, după susținerea doctoratului, a venit la București. Acceptase invitația principelui domnitor Barbu Știrbei (1795-1869) de a moderniza serviciul medical al Valahiei¹². Ca reformator al serviciului medical militar și civil și organizator al învățământului medical secundar și superior a și rămas în istoria culturală a României.

Carol Davila a fost căsătorit de două ori. Prima dată cu Maria Marsille, fiica doctorului Marsille, medic de origine franceză, venit în Valahia și împământănit în timpul lui vodă Grigore Ghica, și a Sultanei, fata paharnicului Constantin Colceag și a Mariei, născută Câmpineanu. Maria Davila a murit la nașterea fiicei lor, în martie 1860, iar peste câteva săptămâni a fost urmată de micuța Maria. *Portretul Mariei Davila*, pictat de Theodor Aman la comanda lui Davila, se afla înaintea instaurării regimului comunist în colecția Eforiei Spitalelor Civile de pe Bulevardul Regina Elisabeta, alături de alte portrete aparținând donatorilor Azilului „Elena Doamna”. Astăzi, în clădirea Eforiei, se află sediul Primăriei sectorului 5¹³.

Peste un an, la 30 aprilie 1861, Carol se va recăsători cu Anica Racoviță, nepoata lui Dinicu Golescu și a Zincăi, născută Cantacuzino, care i-a născut patru copii: Alexandru (1862-1929), Elena (1865-

1954), Zoe Clara Christina (1867-1945) și Carol Nicolae (strigat Pia de intimi, 1870-1937)¹⁴.

Conform documentelor¹⁵ colecția de pictură a soților Davila pare să fi fost relativ bogată. Până la moartea doctorului, întâmplată în anul 1884, când bunurile sale materiale au fost împărțite între cei patru copii moștenitori, colecția conținea mai multe tablouri, deosebite ca gen (portret, peisaj, natură statică, scenă de gen și compoziție istorică), tehnică (acuarelă, ulei, desen, gravură) și mărime.

Între toate, ponderea cea mai mare a avut-o galeria portretelor de familie, în fapt o mică genealogie imagistică creată de artiști renumiți, de talia lui Émile Dessain, Theodor Aman, Sava Henția, Carol Popp de Szathmari, Nicolae Grigorescu, sau mai puțin renumiți (Nicolae Eliescu sau Walch). Din rațiuni ce țin de economia spațiului, în acest studiu vom prezenta doar istoria portretelor în acuarelă a soților Davila, semnate de artistul francez „E. Dessain”, portrete ce au inaugurat colecția de tablouri a familiei Davila.

Émile François Dessain (1808-1882), *Portretul Alexandrinei Manu*, (pastel pe hârtie, 57,5 × 43 cm, semnat, localizat și datat lateral dreapta, cu brun, „E. Dessain/Bucarest, 1852”).

Sursa: <http://www.artmark.ro>

Povestea tumultuoasă a portretelor o știm din memoriile dramaturgului Alexandru Davila (1862-1929), fiul cel mare al soților Davila, și a început în ziua de 25 martie la ora „7 dimineața”, chiar de

¹⁰G. Brătescu, *Tinerețea lui Carol Davila*, op. cit., p. 37.

¹¹Guy Frambourg, *Un philanthrope et démocrate nantais, le docteur Guépin (1805-1873). Étude de l'action et de la pensée d'un homme de 1848*, Imprimerie de l'Atlantique, Nantes, 1964, p. 263.

¹²Jacques Vier, „Un breton d'adoption, grand médecin de Roumanie. Le docteur Carlos Davila”, în *Annales de Bretagne*, nr. 2, iunie 1959, p. 135 (vezi http://www.persee.fr/doc/abpo_0003-391x_1959_num_66_2_2077, accesat la 27 iunie 2017).

¹³Mihai Sorin Rădulescu, *Un portret de la Paris al lui Dumitrache Ghica*, în „România literară”, nr. 50, 2009, p. 4.

¹⁴Corneliu Ionescu, „Descendenții lui Carol Davila (Mărturie documentare)”, în G. Brătescu (coord.), *Momente din trecutul medicinei. Studii, note și documente*, Editura Medicală, București, 1983, pp. 535-342.

¹⁵ANIC, Fond Davila (Familiat), dosar nr. 10/1945; BAR, Arhiva Peticari Davila, II Varia 12, (conține 6 file nenumotate).

Buna Vestire, când Anica Racoviță a fost trezită din somn de unchiul său Nicolae Golescu cu bătaie în ușa și strigăte: „Scoală-te, Anico, că azi e Buna Vestire și trebuie să sosească franțuzul. (...) Ca un răspuns vorbelor lui nenea Nicolae, deodată se auzi, pe aleea Sălciilor, tălăngi de cai de poștă și glas de surugiu chiuind: uă ă ă ă. Mă prind că e franțuzul! exclamă nenea Nicolae. Ne-am făcut de răs. Era, într-adevăr, franțuzul, cu pictorul Dessain și cu Costache pe capră (...). Mama sări din așternut, se îmbracă țărănește (așa se purtau pe atunci fetele boierești) și avu încă vremea să iasă înaintea logodnicului său. Pictorul Dessain, deși obosit de drum, se trezi de-a binelea la frumoasa vedenie și, apucându-și creioanele și estompele, fixă pe hârtie, în delicate pasteluri, portretele celor doi logodiți. Posed și astăzi aceste pasteluri. Culorile sunt aproape nealterate după șaiszeci și unu de ani. O mai fi trăind Dessain?”¹⁶.

Nu, pictorul Dessain nu mai trăia la data când Alexandru Davila își scria memoriile (între 1922 și 1928) și reflecta asupra pictorului; murise în 1882 la Valenciennes, o localitate din nordul Franței, unde artistul se născuse la 2 iunie 1808¹⁷. Dessain își făurise o faimă europeană și orientală de pictor portretist monden destul de timpuriu, chiar din vremea frecventării atelierului lui Boisselier de la Paris¹⁸. Secretul succesului său îl punem pe seama manierei personale de a picta; portretele semnate de el semănau cu modelele într-un mod ce flatau amorul propriu al acestora, sunt profunde și elegante, cu rafinate coloristice vii și o ușoară tentă idealizatoare. Profunzimea figurii provine din tehnica artistului care obișnuia să rotunjească chipurile zugrăvite cu tușe tainice de studiu psihologic, menite să aducă un aer de mister, farmec și romanticism modelelor. Stilul acesta plăcea contemporanilor și asigura pictorului o largă clientelă, începând de la aristocrație până la burghezie.

În 1861, Émile François Dessain tranzita Valahia pentru a doua oară. Profesorul George Oprescu, în volumul dedicat artiștilor francezi stabiliți vremelnicește prin țările române, îi identifica primul popas în anul 1852, la București¹⁹, în casa „Marelui

Vornic Constantin Cantacuzino”. Artistul a fost oaspetele marelui boier atâta vreme cât să-i facă portretul fiicei sale Alexandrina (1835-1916), căsătorită în 1858 cu generalul George Manu (1833-1911), pe atunci numai locotenent. Portretul semnat și datat lateral dreapta cu brun roșcat, „E. Dessain/Bucarest, 1852”, s-a aflat o lungă perioadă, între 1948 (anul donării forțate) și 2015, în patrimoniul Muzeului Național de Artă al României, având numărul de inventar 1547²⁰. La 21 martie 2014, prin ordinul 2161 al ministrului Culturii, tabloul a fost plasat în categoria „Fond al Patrimoniului Național Mobil”²¹, iar în 2015 revine în colecția urmașilor lui Constantin G. Manu. Nu pentru mult timp, după un an, în 2016, descendenții Alexandrinei Manu decid să-l scoată la vânzare. O licitație cu titlul „Colecția familiei boierești Manu” a fost organizată de „Artmark” la 29 septembrie 2016, în palatul Cesianu-Racoviță de pe Calea Victoriei. Valoarea portretului a fost estimată de cunoscători între 800 și 1.200 €. S-a vândut cu 1.000 € și astăzi face parte dintr-o colecție particulară necunoscută²².

Din motive care ne scapă, popasul de la Golești, din primăvara anului 1861, al lui Dessain nu este pomenit de cunoscutul critic de artă. Însă explicația pentru esca la pictorului e ușor de dat. Davila și Dessain erau francezi și buni prieteni. Se cunoscuseră în timpul războiului din Crimeea, la corpul expediționar francez. Artistul își petrecuse lunile de dinaintea izbucnirii ostilităților la Sankt Petersburg ca invitat special al familiei imperiale. Aceasta îi comandase mai multe portrete de aparat. Comanda oficială a fost repede urmată de alte solicitări, de data aceasta din partea unor influente familii aristocratice (ca Woronzof, Chavchavadze sau Dadiani)²³ (24). Alte comenzi îl chemau la Constantinopol. În așteptarea corabiei care să-l ducă în noul periplu, artistul își petrece vremea pictând peisaje și scene de război (câteva pot fi văzute la muzeului din

²⁰Constantin George Manu, *Documente din secolele al XVI-lea – XIX-lea privitoare la familia Mano*, Tipografia Curții Regale, București, 1907, p. 648 (fig. 56).

²¹Vezi „Bunuri culturale mobile clasate în Patrimoniul Național Cultural”, la adresa <http://clasate.cimec.ro/detalii.asp?tit=Grafica--Dessain-Emile-Fran%C3%A7ois--Portretul-Alexandrinei-Manu&k=F908098707074EBBCE4003BD67DB990> (accesat la 1 septembrie 2017).

²²În legătură cu vânzarea portretului Alexandrinei Manu, <http://www.artmark.ro/emile-francois-dessain-portretul-alexandrinei-manu.html> (accesat la data de 27 august 2017).

²³Émile Bellier de la Chavignerie, *Dictionnaire général des artistes de l'École française depuis l'origine des arts du dessin jusqu'à nos jours: architectes, peintres, sculpteurs, graveurs et lithographes*, Librairie Renouard, Paris, 1882, pp. 425-426.

¹⁶Alexandru Davila, *Din torsul zilelor*, vol. I, Editura Oltenia, București, 1928, pp. 188-189.

¹⁷*Catalogue des peintures, sculptures et dessins exposés dans les salles de l'hotel de ville: musée de Valenciennes*, Imprimerie L. Lacour & C., Valenciennes, 1898, p. 22.

¹⁸Émile Bellier de la Chavignerie, *Dictionnaire général des artistes de l'École française depuis l'origine des arts du dessin jusqu'à nos jours: architectes, peintres, sculpteurs, graveurs et lithographes*, Librairie Renouard, Paris, 1882, pp. 425-426.

¹⁹G. Oprescu, *Țările Române văzute de artiștii francezi (sec. XVIII și XIX)*, Tipografia Cultura Națională, București, 1926, pp. 72-73.

Valenciennes)²⁴. Lui Davila i-au plăcut desenele și schițele lui Dessain și l-a invitat să treacă pe la București când va veni timpul întoarcerii în Franța. Au schimbat și câteva epistole, prin intermediul cărora au stabilit detaliile șederii la București. Ideea de a-l invita la Golești i-a venit după ce Dessain a sosit în capitala Valahiei. Pesemne s-o fi gândit că la conacul lui Dinicu Golescu, bunicul din partea mamei al Anicăi Racoviță, pictorul avea să surprindă mediul și atmosfera ce îi conveneau cel mai bine logodnicei sale. Astfel, esca la pe care Dessain o credea de câteva zile s-a transformat într-o ședere mai lungă.

Anica Racoviță în 1861, înainte de căsătoria cu doctorul Carol Davila, pastelul de Émile François Dessain (1808-1882).

Sursa: Marin Manu Bădescu, *Călătoriile lui Carol Davila*.

La Golești a stat Dessain aproximativ două săptămâni, timp în care a pictat cele două portrete invocate de Alexandru Davila în amintirile sale: *Portretul lui Carol Davila* (cu torsul văzut frontal și fața ușor întoarsă, în uniformă militară, abordând cordoanele gradelor militare și ordinul Medjidie primit în 1854²⁵, în mâna stângă ține o mănușă, semn al eleganței aristocrate; era athletic și zvelt – știm că era un înotător remarcabil –, avea o ținută frumoasă și arăta bine) și *Portretul Anicăi Racoviță*, (acuarelă, o reprezintă pe Anica trei sferturi, în costum popular, are o siluetă frumoasă, ochii întunecați și o expresie veselă). Pe acuarelele acestea, ovale și potrivite ca dimensiuni, dar cu chipurile

personajelor lipsite de profunzime psihologică, Dessain și-a pus semnătura în partea de jos, spre dreapta, cu vopsea neagră. Alexandru Davila ne mai spune că ele au decorat casa doctorului Davila din Cotroceni, de pe strada Notagilor, până în 1884, apoi, prin moștenire, au intrat în posesia sa. Care a fost soarta lor după moartea dramaturgului (survenită în 1929) știm sigur numai în cazul acuarelei care o reprezintă pe Anica Davila: aceasta a fost dusă la Golești și amplasată în conacul muzeu, unde probabil este și astăzi²⁶. E foarte probabil ca odată cu portretul Anicăi să fi fost dusă la Golești și acuarela ce îl reprezintă pe Carol Davila.

Carol Davila în 1861, înainte de căsătoria cu Anica Racoviță, pastelul de Émile François Dessain (1808-1882).

Sursa: Alexandru Davila, *Din torsul zilelor*.

În paranteză fie spus, dramaturgul Alexandru Davila a fost căsătorit cu Hortensia Keminger (pictoriță medaliată²⁷, fiica avocatului Teodor Keminger din Bacău) și au avut doi băieți: Carol și Teodor (Citta și Dorel, cum îi alintau intimii). Primul, Carol Davila (1886-1943), diplomat de carieră, ministru plenipotențiar la Washington în vremea regelui Carol al II-lea, a fost căsătorit cu Arabella Yarka, descendentă pe linie maternă din boierii Prejbeni și Lahovarești. Nu a avut copii și, în 1943, copleșit de încercările la care l-au supus vremurile și bolile, s-a sinucis. Și mezinul Teodor Davila (1888-1941) a avut o viață agitată. Militar de carieră, ultimul grad deținut „locotenent-colonel“, a participat la primul război mondial cu Regimentul 4 Roșiori, comandat

²⁴*Catalogue des peintures, sculptures et dessins exposés dans les salles de l'hotel de ville: musée de Valenciennes*, Imprimerie L. Lacour & C., Valenciennes, 1898, p. 22.

²⁵Decorația a fost dăruită de Elena Perticari Facultății de Medicină din București în iulie 1945 (ANIC, Fond Davila (Familial), ds. nr. 10/1945, f. 2).

²⁶ANIC, Fond Davila (Familial), ds. nr. 10/1945, f. 2).

²⁷Adrian-Silvan Ionescu, *Mișcarea artistică oficială în România secolului al XIX-lea*, Noi Media Print, București, 2008, p. 203.

de colonelului David Praporgescu. Teodor a fost căsătorit de două ori: mai întâi cu Zoe Iliescu, de care divorțează pentru a se recăsători cu Georgeta Gabriela Patzelt²⁸. Moare fără urmași într-un acci-

dent aviatic petrecut în timpul celui de-al doilea război mondial. Cu ei s-a stins ramura descendenților lui Alexandru Davila.

---

²⁸Corneliu Ionescu, „Descendenții lui Carol Davila (Mărturii documentare)“, în G. Brătescu (coord.), *Momente din trecutul medicinei. Studii, note și documente*, Editura Medicală, București, 1983, pp. 538-539.